

Bir toplumun hayatında rastlanılan olumlu veya olumsuz insan davranışlarının arkasında büyük oranda kültür unsurları gizlidir.

Kültürden Yansımalar

Bayram YILMAZ
Aliağa Kaymakamı

İnsan davranışlarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Öncelikle anne ve babadan gelen genlerin belirleyici olduğunu söyleyen uzmanların yanında, çevresel unsurların ve eğitimin belirleyici olduğunu söyleyenler de bulunmaktadır. Şüphesiz her ikisinin de değişik oranlarda payı vardır. İnsan iyiliğe de kötülüğe de meyillidir. Birinin diğerine üstünlüğünü anne ve babadan gelen genlerin yanında, yetiştiği sosyal ve kültürel ortamın ve aldığı eğitimin belirlediğini söylemek mümkündür. Bu konuda yapılmış binlerce araştırmaya ve tüm yazılanlara rağmen uzmanların ve özellikle psikologların, insan davranışlarını anlamlandırma çalışmaları hep devam etmektedir.

İnsanlık tarihinin her döneminde, toplu yaşama dair genel kabul görmüş benzer kurallar vardır. Cana ve hakkı olmayan mala yönelik saldırılar, şiddet, kirlilik hemen her toplumda olumsuz bir davranış olarak kabul edilmişken; saygı, nezaket,

temizlik ve yardımlaşma olumlu davranış olarak kabul edilmiştir. Bir toplumun hayatında rastlanılan olumlu veya olumsuz insan davranışlarının arkasında büyük oranda kültür unsurları gizlidir. Aynı zamanda, bir toplumda insan davranışlarının iyi veya kötü olduğu, hukukun, dini inancın, gelenek ve göreneklerin de içinde yer aldığı kültürel unsurlarla ölçülür.

Bir toplumda doğru kabul edilen bir davranış biçimi bir başka toplumda yanlış kabul edilebilir. İnsanlar birbirinden farklı sebeplerle de aynı davranışı sergileyebilirler. İnsanlar inandıklarını yaşar, gördüklerini tekrarlar; bazen de yanlış olduğunu bildiği halde, kendisi ile çelişerek de olsa (sokaklara çöp atma örneğinde olduğu gibi) kabahat işlemeye devam ederler. "Üzüm üzüme baka baka kararır" şeklindeki Türk Atasözünde olduğu gibi insan, çevresindeki insanlardan sürekli olumsuz davranışlar görüyorsa kendisinin de olumlu davranışlar gösterme ihtimali

azalacak; çevresinde sürekli olumlu davranışlar görüyorsa olumsuz davranışta bulunmamaya gayret edecektir.

Kültür

Kültür kavramı bireysel değil, belli bir grup insan tarafından paylaşılan anlamları ifade etmek için kullanılır (Yaylagül, 2008:111). Kültür olarak tanımlanan içerik, günlük dilde farklı anlamlarla kullanılmaktadır. Kavram, farklı toplumların farklı yaşam tarzlarını birbirinden ayırmak üzere uygarlık anlamında, belli bir toplumda eğitim seviyesini belirtmek, sanat alanındaki belli özelliklerdeki sanatları belirtmek ve belli üretim biçimlerini işaret eden içeriklerle kullanılabilir (Güvenç, 1991: 99). Toplumda kullanılan “kültürlü insan” ifadesi, bilimsel olarak kültürü ifade etmemekte; bireyin eğitim seviyesini ve kişisel özelliklerini tanımlamaktadır.

Kültür, toplumun geneli tarafından doğru ve yanlış bilinen; kuşaktan kuşağa yazılı, görsel veya sözel olarak aktarılan, maddi ve maddi olmayan, milli ve dini ortak inanışlar ve davranışlardır. İnsan topluluğuna özgü bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi nesnelere kültürü oluşturur. Kültür, en geniş haliyle toplumsal yaşamın dil, din, inanç, düşünce, örf-adet, gelenek-görenek, değerler ve normlar, tutumlar, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler, teknikler, sanat yapıtları, mimari tarz, kılık kıyafet, semboller ve renkler, beslenme alışkanlıkları gibi her türlü maddi ve manevi ürününü kapsamına alır. Bunlar kültürü oluşturan parçalar, unsurlardır. Genelde birbirleriyle iç içe geçmiş, uyumlu olmakla birlikte, toplum hayatında birbirleriyle çeliştikleri durumlara rastlamak da mümkündür.

Kültür, dinamik ve canlıdır, tarihi ve süreklidir, öğrenilir ve paylaşılır. Kültür, amaçlı bilgi ve görüntü niteliğinde mesajlar içerir. Toplumların olduğu gibi, en küçüğünden en büyüğüne, kurumların da bir kurum kültürü vardır. Kültür; bireyin, toplumun, milletlerin, kurumların, en büyük kurum olan devletin görev ve sorumluluklarına, amaçlarına, uyacakları kurallara dair mesajları da taşımaktadır. Kültür kavramı özetle, bir toplumun yaşam tarzını ifade eder. Bu kapsamda kırsal kesim toplumunun da, kentte yaşayan toplumun da, okuma yazma oranı düşük insanların oluşturduğu bir toplumun da, üniversite mezunlarının oluşturduğu bir grubun da bir yaşam tarzı, yani kültürü vardır.

Kültür kavramı bireysel değil, belli bir grup insan tarafından paylaşılan anlamları ifade etmek için kullanılır.

Türk Kültürü

Türk Milletinin de, dünyadaki diğer toplumların insan yapısına benzemeyen bir yaşam tarzı, bir kültürel yapıya sahiptir. Müslüman Türk toplumunda, inanç unsurunun belirgin yönlendirici olduğu zihinlerdeki doğruların ve kültürel birikimin zaman zaman alana izdüşümü olarak tam yansımadağı, diğer bir ifadeyle davranışların zihinlerdeki doğrulardan farklı olduğu; tecrübelerden ders çıkarma yerine yaşayarak öğrenme alışkanlığının da yüksek olduğu görülmektedir. Doğan Ergun(1991), “Türk Bireyi Kuramına

Giriş” adlı kitabında da bu hususu örneklerdirerek ayrıntılı olarak işlemekte; Türk toplumunun her konuda girişimi ve çözümünü öncelikle devletten beklediğini ifade etmektedir. Ergun, Türk Kültürünün doğu kültürünün izlerini taşıdığını; toplumcu yönü ağır basan bir kültür olduğunu; yaratıcılık, girişimcilik, icat yapma, sorunlara karşı meraklı yaklaşma, sorgulama, bireysel bağımsızlığa önem verme yönlerinin geliştirilmesi gerektiğini belirtir.

Müslüman Türk toplumu adaleti, merhameti, şefkati ve yardımlaşmayı esas alan bir kültürel geçmişe sahiptir. Tarihte birçok örneği görüldüğü gibi, kendi inanç ve soyundan olmasa bile, mağdura ve mazluma yardım etme, onlarla ekmeğini, aşını paylaşma Türk Milletinin kültüründe ve inançlarında gizlidir.

“Sen beni esir etseydin ne yapardın?” diye sorduğu ve kendisinden “Bir at’ın kuyruğuna bağlar, Bizans’ın sokaklarından parça parça olana kadar dolaştırırdım” şeklinde cevap veren, 1071’de Malazgirt Savaşında esir ettiği Bizans İmparatoru Romen Diojen’i serbest bırakan Selçuklu Sultanı Alparslan’ın; İstanbul’u fethedip şehre girdiği ilk gün gayri Müslimlerin inanç, ibadet, kıyafet, örf ve adetlerinde serbest olduklarını söyleyen Fatih Sultan Mehmet’in; ülkesi işgal edilen ve kendisi de Almanlara esir düşen Fransa Kralı I. Fransuva’yı Alman İmparatoru Şarlken’e yazdığı ve “... Fransa kralını serbest bırak, aksi takdirde Mücahitlerimin atlarının ayak seslerini Berlin sokaklarında duyarsın...” ifadelerinin yer aldığı bir mektupla esaretten kurtaran Kanunî Sultan Süleyman’ın; Hitler’in zulmünden kaçan çoğu bilim adamı yaklaşık 1.000 Yahudi’ye 1933 yılından itibaren kapılarını açan ve Yahudilerin sürgün edilmesini engellemek için yurt dışındaki

Türk Diplomatları kanalıyla kaçak Yahudi'lere Türk pasaportu veren (sadece Marsilya'da 18.000 Yahudi'ye Türk Pasaportu verilmiştir) genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve Lideri Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptıkları ilk akla gelen birer merhamet ve insanlık dersi örneğidir.

Lafa gelince dünyaya insanlık ve demokrasi dersi vermeye kalkan birçok Batılı ülke, Ortadoğu'daki yangına odun taşırken, sığınmacılar kapılarına dayanınca da tır tır titrerken, 300-400 sığınmacıyı almamak için bin bir bahane uydururken; Türkiye yine bir insanlık dersi vermekte; bütün gücü ve samimiyetiyle bölgesindeki alevleri söndürmeye çalışmakta; çağının sesi olmakta; mağdurların ve masumların ümidi olmaya devam etmektedir.

Okuma ve dinleme yoluyla öğrenmenin yanında, insan yaşarken ders çıkarabileceği ibretlik olaylar ve anlarla da karşılaşır. Bunların bazılarının sonucu olumlu, bazılarının olumsuz bitebilir. Allah'ın bir insana yapmayı, yaşamayı ve gözlemlemeyi nasip ettiği bazı olayların başkalarına anlatılması, kültürel unsurlara ve toplumsal yaşama olumlu katkı yapma ve iyi örneklerin artmasını teşvik açısından faydalı olacağı düşünülerek bazı gözlem ve yaşanılanlar bu çalışmada yazıya dökülmüştür.

Çalışmada, kültürel yansımalar kapsamında, insan davranışlarına ilişkin olarak, önyargılı olunmadan, Batı'dan da, olumlu olduğu düşünülen insan davranışlarından örnekler verilmiş olmakla birlikte; genel olarak bir zamanlar Türkiye'de de medeniyetin beşiği olarak gösterilen ancak, hiçbir zaman medeni olamayan, refahını sömürgecilik kültürü üzerine inşa etmiş olan, her geçen gün de insani de-

Türk Milletinin,
yurduna kabul
ettiği insanlardan
tek beklentisi de
Türkiye'nin huzuruna
ve güvenliğine
zarar vermemeleri;
Türk Milletinin
inançlarına,
değerlerine, kısacası
kültürüne aykırı
hareket etmemeleri;
şayet uzun süre
kalmak zorunluluğu
var ise milletle
uyumlu yaşamaları
olmuştur.

ğerlerden uzaklaşarak karanlıkla-
şan ve korkunçlaşan, yakın tarihte
Bosna'da, halen de Ortadoğu'da
olduğu gibi kendinden olmayana
karşı çifte standart uygulayan, kat-
liamlara, acılara ve gözyaşlarına
sessiz kalan, çoğu zaman da ortam
hazırlayan Batı'nın yönetimlerinin
ve kurumlarının artık acilen "Be-
şerileşmeye" ihtiyacı vardır. Aksi
takdirde akıttıkları gözyaşları, içine
düştükları karanlıklar, çifte stan-
dartçılık, bencillik ve cimrilik kendi-
lerini de yutacaktır.

Türkiye, son yüzyılda Balkanlar-
dan, Kafkaslardan, Afganistan'dan,
Irak'tan ve en son olarak da Suri-
ye'den milyonlarca insana kapılarını
açmış; yurdunu, ekmeğini ve aşını
paylaşmıştır. Türk Milletinin, yur-
duna kabul ettiği insanlardan tek
beklentisi de Türkiye'nin huzuruna
ve güvenliğine zarar vermemeleri;
Türk Milletinin inançlarına, değer-

lerine, kısacası kültürüne aykırı ha-
reket etmemeleri; şayet uzun süre
kalmak zorunluluğu var ise milletle
uyumlu yaşamaları olmuştur.

Bu çalışmada, yukarıda anlatılan-
larla bağlantılı olarak, insan davra-
nışlarının genel anlamda kültürel
temeline vurgu yapan, çeşitli za-
man ve mekânlarda gözlemlenen
örnekler verilmiş; Türk toplumunun
ve diğer bazı milletlerin fertlerinin
hayata, çevresine, sorunlara, top-
lumsal yaşama, devlete, doğru ve
yanlışlara bakış açısı ve beklentileri
dile getirilmeye çalışılmıştır.

Bu Ülkenin İmkânları İle Yetişiyorum, Bu Ülkede Yaşayacağım...

Yıl 1989... İçişleri Bakanlığı, bir grup
bakanlık mensubunu, dil öğrenmek,
bilgi ve tecrübelerini artırmak ama-
cıyla İngiltere'ye göndermişti. Grup-
ta yer alan bakanlık mensupları zo-
runlu olarak İngiliz ailelerin yanında
kalmaktaydı. Kaymakam adayla-
rından birinin kaldığı evin annesi
emekli hemşire ve Alman idi. İlk eşi
de Alman olan kadın'ın halen evli
olduğu ikinci eşi İngiliz idi. Kadın'ın
ilk eşinden olan 20'li yaşlardaki kızı
da kendileri ile yaşıyordu. Kadın,
öz babasının Alman olduğunu kı-
zının bildiğini, hatta zaman zaman
görüştüğünü kaymakam adayına
söylemişti. Evde hep İngiliz kültürel
değerleri ve tarihi ile ilgili konular
konuşuluyordu; Almanya ve Alman-
lara dair neredeyse hiç bir iz-ışaret
yoktu. Kaymakam adayı, bir gün
evin kızına:

"Bir mahsuru yoksa sana, kendi-
ni hangi kültüre yakın hissettiğini
sormak istiyorum... Annen bir Al-
man; baban da Alman imiş. Merak
ediyorum, sen kendini bir Alman
olarak mı hissediyorsun? Yoksa bir
İngiliz olarak mı hissediyorsun?"
diye sorduğunda:

“Tabi ki kendimi bir İngiliz olarak hissediyorum. Annem de, babam da birer Alman olsa da ben İngiltere'nin imkânları ile yetiştim, bu ülkenin okullarında okudum ve bu ülkede yaşayacağım; bu ülkenin huzuru ve daha iyi olması için de gayret edeceğim; bu benim ve ailemin mutlu ve huzurlu olmamız için de bir gereklilik” der.

İngiliz toplumu, eğitim sistemiyle, hukuk sistemiyle, sosyal yaşantısıyla, verdiği bütün hizmetlerle bir Alman kızına birlikte yaşama ve yaşadığı ülkenin değerlerini sahiplenme bilinci kazandırmış; yaşadığı İngiltere'ye ve birlikte yaşadığı insanlara ihanet etmeme düşünce, tutum ve davranışını kazandırabilmiştir.

Mutlaka Biri Yakalar!

2011 yılının Temmuz ayında, mesleki eğitim alanındaki bir proje kapsamında bir grup Türk Eğitimcinin Almanya'da bulunduğu sırada, rehberlik eden bir Türk genci kendilerine şu tavsiyelerde bulunur:

“Daha önce de buralarda bulunmuşsunuzdur ama yine de bazı hususları hatırlatmakta fayda görüyorum. Almanlar çevre temizliği ve kurallara uyma konusunda çok hassastırlar. Bu konudaki ihlallere de çok ağır cezalar uygularlar. Aman ha yerlere çöp atmayın; parklardan çiçek koparmayın; yaya veya araçla herhangi bir trafik kuralını ihlal etmeyin. Eğer bu konulara dikkat etmezseniz ya bir güvenlik kamerasına, ya polise yakalanırsınız; ya da vatandaşın biri görür, polisi arar, sizi yakalatana kadar da takip eder; sonuçta da ağır bir para cezası alır, zaman kaybedersiniz, perişan olursunuz”.

Suç ve suçlu ile etkin mücadelenin bir yolu da, toplumun bütün kesimlerinin katkısı ile kuralların kararlılık

la uygulanması ve cezaların caydırıcılığı değil midir?

Çevre Hassasiyeti

Yıl yine 1989... Dil öğrenmek, bilgi ve tecrübelerini artırmak amacıyla İngiltere'de bulunan kaymakam adayları, hafta sonları diğer şehirlere gider; o şehrin tarihi ve turistik yerlerini de gezme imkânı bulurlar. Şehirlerarası yolcu taşıyan bir otobüste bulunan bir kaymakam adayı, çevre hassasiyeti ve vatan sevgisi açısından, küçük de olsa anlatılacak bir olaya şahit olur. İçtiği bir meşrubatın boş kutusunu otobüsün sürgülü camından dışarı atmak isteyen genç bir yolcuya, otobüsün sürücüsü müdahale eder ve “... Sen ne yapıyorsun? O kutuyu dışarıya, yola atamazsın. Herkes senin gibi çöp atsa bu yolların, bu ülkenin hali nice olur? Baksana yanında çöp kutusu da var; çöp kutusuna atsana...” der ve meşrubat kutusunu dışarı atmaz.

Bu da Başka Bir Sürücü...

Yıl 2010... İçerik olarak yukarıda anlatılana benzer başka bir olayda ise farklı bir yansımanın izleri görülmektedir. Bir vatandaş, Türkiye'de

bir büyükşehir belediyesine ait yolcu taşımakta olan bir otobüsün sürücüsünün, trafik lambalarında, içinde bulunduğu aracın hemen önünde durduğu sırada camdan, belli ki boş bir sigara paketini ana caddede asfaltın üzerine attığını görür. Otobüsün plakasını; olayın yerini, tarihini ve saatini belirterek, büyükşehir belediyesine “... sürücünün benzer hareketleri yapmaması için uyarılmasını, hakkında Kabahatler Kanunu ve ilgili mevzuata göre işlem yapılmasını...” talep ettiği bir yazı gönderir. Büyükşehir belediyesinden gelen cevabi yazıda “... sürücünün bahsedilen davranışı yaptığı bölgedeki kameralardan tespit edilemediğinden hakkında herhangi bir işlem yapılamamıştır...” ibaresi yer almaktadır.

Sana Ne Oluyor; Ben Devletin Ormanını Kesiyorum!

1992 yılı yaz mevsimidir... Toroslarda yer alan ilçenin birinde, bir köy ziyaretinden dönmekte olan ilçe kaymakamı vatandaşın birinin ormandan kestiği odunları station **wagon** bir araçla evine götürmekte olduğunu görür ve odunları nereden aldığını sorar. Vatandaş:

“Ormandan kestim” der. Kaymakam da “İzinsiz, kaçak kesim yaptın herhalde?” deyince “Evet izinsiz kestim” der. Kaymakam “Yanlış yapmışsın, hakkında yasal işlem yaptıracağım” deyince, vatandaş “Sen kimsin” der. “İlçenin kaymakamıyım” cevabını alınca vatandaş gayet pişkin bir şekilde:

“Kaymakam bey, sana ne oluyor? Ben devletin ormanını kestim” der. Kaymakam da devletin ormancılarını gönderip şahsın kestiği devletin odunlarına (!) ve araca el koydurmuş, işlem yaptırmıştır.

Acaba orman devletin mi? Milletin mi? Bu vatandaş bu yönde inandı-

Suç ve suçlu ile etkin mücadelenin bir yolu da, toplumun bütün kesimlerinin katkısı ile kuralların kararlılıkla uygulanması ve cezaların caydırıcılığı değil midir?

ran ve böyle düşünmeye sevk eden nedir? Aile terbiyesi mi? Aldığı eğitim mi? Yetiştirdiği çevre mi? Yetkili ve ilgili kurumların takipsizliği mi? Cezaların hafifliği mi? Hepsi mi?

Haksızlığa Asla Müsaade Etmemek!

Anadolu'da işlerin zamanında yapılması, sorunların zamanında çözülmesi gerektiğini; aksi takdirde içinden çıkılmaz, kocaman bir dert-sorun yumağı haline geleceğini anlatan veciz bir söz vardır: "Pire büyür bit olur, enik büyür it olur". Suçluya gereken cezayı vermeyen toplum kendini cezalandırmış olmaz mı?

1980'li yılların ortaları... Adana otobüs terminalinde, öğle saatlerinde Kayseri'ye gitmekte olan bir otobüse son anda 5-7 yaşlarında iki çocuğu ve iki çantası ile genç bir bayan da biner. Giyim kuşamı ve hareketlerinden kırsal kesimden geldiği belli olan kadın çantaları da bagaja vermez, otobüsün içerisine alır. Otobüse bindiği ilk andan itibaren, hem muavine hem de otobüsün sürücüsüne defalarca:

"Abi, ben Pozantı'dan sonra Kayseri yoluna girince ilk petrolde ineceğim; beni orada bekleyecekler" der. Otobüs belirtilen yol ayrımına yaklaşınca kadın hazırlanmaya, çocuklarının eşyalarını toplamaya başlar ve ayağa kalkar. Ineceği yere yaklaştıklarını söz ve davranışları ile tekrar hatırlatır. Belli ki kadının yaşayacağı talihsizlik içine doğmuştur. Maalesef, kadının belirttiği petrol geçilmesine rağmen araç durmaz ve yaklaşık 1 km yol alır. Yerleşimin olmadığı boş arazide birkaç viraj döner. Kadın:

"Abi çok geçtiniz. Ben iki çocukla, iki valizle yolu nasıl geri dönerim? Beni geri götürün" der demesine ama, otobüsün sürücüsü:

Vaktinde gösterilmeyen tepki tepki değildir. İnsanlar, bütün insani değerleri unutmuş; kendi başlarına gelse tepki gösterecekleri bir durum karşısında susmuş; bencilleştiren, tepkisizleştiren yoz kültür galip gelmiştir.

"Olmaz! Geri dönemem; in yürü" der.

Otobüs dolu; kocaman kocaman beyefendilerin, hanımefendilerin hiç birinden tık yok. Yolcular da içlerinden, muhtemelen "Döner-

Anadolu'da işlerin zamanında yapılması, sorunların zamanında çözülmesi gerektiğini; aksi takdirde içinden çıkılmaz, kocaman bir dert-sorun yumağı haline geleceğini anlatan veciz bir söz vardır: "Pire büyür bit olur, enik büyür it olur".

sek geç kalacağız; yürüsün canım" diye düşünmüştür. Memleketine gitmekte olan bir lise öğrencisi de otobüstedir ve yaşananlar karşısında rahatsız olmuştur, içi kıpır kıpırdır. İtiraz etmesi gerektiğini, "Kaptan olmaz; bir kadın, iki çocukla dağ başında bırakılmaz. Yolda hırlı var, hırsız var; kadına yazık olur. Zaten çantaları da taşıyamaz. Dönelim!" demesi gerektiğini düşünür, ama söyleyemez. Üstelik aracın sürücüsü, muavine "At aşağı çantalarını" der. Yolculardan yine tık yok. Kadın çaresiz iner ve otobüs devam eder. Liseli genç otobüsün plakasını alıp merkezlerine durumu yazayım der ama olan olmuştur... Bir kadın, iki çocukla yol kenarına bırakılmıştır...

Şu bir gerçek ki, vaktinde gösterilmeyen tepki tepki değildir. İnsanlar, bütün insani değerleri unutmuş; kendi başlarına gelse tepki gösterecekleri bir durum karşısında susmuş; bencilleştiren, tepkisizleştiren yoz kültür galip gelmiştir.

Gönül Huzuru

Esasen kötü olan insanlar değil, yaptıkları davranış ve sergiledikleri tavırlardır. İnsan, fitrat; yani doğruluk üzere yaratılmıştır. Olumlu veya olumsuz olaylar ve gelişmeler karşısında insanın aklına ilk gelen insani ve rahmani fısıltıdır; iyiliği emreder, kötülükten sakınmayı öğütler; güzelliği, merhameti fısıldar; müspet düşünmeyi, aynı yönde karar almayı ve davranmayı öğütler. Ancak birkaç saniye sonra başka bir fısıltı "sakın yapma, ilgilenme, yardım etme, sana ne, sana mı kalmış" der. İşte bu ses de şeytani fısıltıdır; kötülüğü, olumsuzluğu, bozgunculuğu, fitneyi fısıldar. Olması gereken olumlu davranış yerine cimrilikten, bencilikten, cesaretsizlikten, tembellikten ve

sorumsuzluktan dolayı şeytani ve olumsuz davranış ortaya çıkar.

Her hâlükârda olumlu davranışın insanı ve toplumu mutlu ettiğini, huzurlu kıldığını; olumsuz davranışın ise mutsuz ettiğini ve huzursuz kıldığını söylemek mümkündür.

2007 yılı yaz mevsimi sonudur... Vatandaşın biri, Ordu-Tokat karayolu üzerinde bir kazaya şahit olur. Yol güzergâhında, ağaçlı tarlaların olduğu bölgede, hemen ilerisinde gitmekte olan bir minibüsün önüne yan taraftan bir köpek yavrusu fırlar. Köpek yavrusu hızını alamayan minibüsün altında kalır; minibüs hiç durmadan yoluna devam eder. Yolcu da, aracı ile hemen durmaz; 300-400 metre daha yola devam eder. Yolcu, bir an önce memlekete ulaşmaya odaklanmıştır. Durmakla devam etmek arasında bir an bocalar. Ama içinden bir ses "Dur! Geri dön! Eğer köpek öldüyse yoldan kenara çek; araçlar tekrar üzerinden geçmesin. Eğer yaşıyorsa yoldan dışarı al, bir can kurtarırsın, yeni bir aracın çarpmasını önlersin." der. Bir süre kendisiyle mücadele eder ve dönmeye karar verir. Döndüğünde yavru köpeğin ölmediğini, muhtemelen başını minibüsün altındaki bir yere çarpmış olduğunu, yarı baygın olduğunu, kalkamadığını görür. Yavru köpek oturur şekilde yolun tam ortasında durmaktadır. Yolun kenarında oto lastikçisinden bir sıruk alır ve yavru köpeği yolun kenarına, zarar vermeden çeker; gölge bir yere alır. Doğru olanı yaptığını düşünen yolcu huzurlu bir şekilde yoluna devam eder. İki gün sonra, yolcu geri dönerken yavru köpeği bıraktığı yeri kontrol eder; orada olmadığını görür. Belli ki yavru köpek iyileşmiş ve gitmiştir.

Medya, toplumun değerlerini ve doğrularını yeniden şekillendirerek öyle sunmaktadır ki, zamanla toplumun doğru olduğuna inandığı bir yoz kültür oluşmaktadır.

Yanlış Bilinç, Yoz Kültür

Türk toplumu, son 1,5-2 asırdır, sistemli bir şekilde inandıklarından farklı bir şekilde yaşamaya zorlanmış; yoz bir kültürün içine sürüklenmiştir. Çeşitli yöntem ve taktiklerle susturulmaya, bastırılmaya, korkutulmaya, ürkütülmeye, tepkisizleştirilmeye; tarihinden, inançlarından, değerlerinden, kısacası öz kültüründen koparılarak yabancılaştırılmaya çalışılmıştır. Bu olumsuz ortamda toplum, yaşadığı gibi inanmaya başlamış, yanlış bilinç ve algıya yönelmiştir. Hem düzen ve yönetim halka yabancılaşmış; hem de halk düzene yabancılaşmıştır.

Türk toplumu, son 1,5-2 asırdır, sistemli bir şekilde inandıklarından farklı bir şekilde yaşamaya zorlanmış; yoz bir kültürün içine sürüklenmiştir.

İdris Küçükömer, her ne kadar konuya ekonomik açıdan baksa da, Batılılaşma ve Düzenin Yabancılaşması adlı eserinde (2009:158-159) Türk toplumunun, sanki bir kobaymış gibi, sonuçları önceden belli bir deneye tekrar tekrar yatırıldığını ifade etmektedir. 27 Mayıs 1960'da yapılan da; 12 Mart 1971'de yapılan da; 12 Eylül 1980'de, 28 Şubat 1997'de, 27 Nisan 2007'de, 17-25 Aralık 2013'te, 15 Temmuz 2016'da yapılanlar da hep Türk toplumunu yozlaştırmaya yönelik olarak planlanmış; medya, sivil toplum kuruluşları, sanat faaliyetleri, güdümlü idari uygulamalar ve yargı kararları yoluyla da işlenmiş, olgunlaştırılmış ve icra edilmiş tuzaklardır. Ancak millet bütün olup bitenleri hep sineye çekmiş, bir kenara yazmış; yeri ve zamanı geldiğinde hem demokratik yollarla, hem de bütün varlığını ortaya koyarak iradesine, değerlerine, kültürüne ve istikbale sahip çıkmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de medya çok etkili bir şekilde kullanılmaktadır. Medya, toplumun değerlerini ve doğrularını yeniden şekillendirerek öyle sunmaktadır ki, zamanla toplumun doğru olduğuna inandığı bir yoz kültür oluşmaktadır. Türkiye'de, 1960'da Menderes olayında olduğu gibi toplumda sevilen liderlerin itibarsızlaştırılmaya çalışılması, 12 Eylül sonrası yaşanan Tan Gazetesi Kültüründe, 28 Şubat sürecinde Fadime Şahin-Müslüm Gündüz olayında olduğu gibi, değerlerin ve inançların yozlaştırılması planları hep medya üzerinden uygulanmıştır. Kaddafi ve Saddam da medya yoluyla itibarsızlaştırılmış, halk kendi yöneticilerine düşman edilmiş; insanlar kendi değerlerini yağmalamıştır.

SONUÇ

Türkiye'nin sorunlarının çözümü kendi kültürel değerlerinde ve tarihi geçmişinde gizlidir. Türk Milleti, tarihte karşılaştığı birçok büyük sorunu, özünde yer alan cevher sayesinde aşmış; tehlikelerle karşılaştığında acı çekmiş, yokluk görmüş ama ümidini ve vatanını asla terk etmemiştir.

Türkiye ve Müslüman Türk İnsanı, neredeyse her on yılda bir, aynı zihniyet tarafından kullanılan maşalar yoluyla krize sürüklenmiş; ihanetler görmüştür. Her bir ihanetten sonra, olanlardan bir ölçüde ibret almaya, ders çıkarmaya; adaleti ve soğukkanlılığı elden bırakmadan, inançlarının, tarihi birikimi ve köklü devlet geleneğinin verdiği güçle yaralarını sarmaya; yoluna kararlılıkla devam etmeye gayret etmiştir. En son 15 Temmuz 2016 günü tarihinin en büyük ihaneti ile karşılaşmış; yaşadığı ihanetlerden ders çıkararak bu defa haine dur demiş, çözümünü kendinde aramış; iradesine sahip çıkmış; FETÖ terör örgütünün maşa olarak kullanıldığı işgal girişimine engel olmuş, vatani çiğnetmemiş, varlığını ve bağımsızlığını korumuştur. Türk Milletinin, 15 Temmuz tarihinde istikbaline, iradesine ve vatanına sahip çıkışı, modern işgalciler ve sömürgecilere karşı bir model olarak tarihteki yerini almıştır.

Bundan sonra Türk Milleti, güvenliğini ve huzurunu her zamankinden daha çok düşünmeli; yaptığı işlerde daha aktif, dikkatli, daha tedbirli, daha sorgulayıcı, daha seçici, daha şüpheci olmalıdır. Eğitim müfredatını, güvenlik sistemlerini, yazılı ve görsel medyanın yayın politikasını ve milli-toplumsal sorunlara yaklaşım tarzını yeniden analiz etme; sosyal sorunları ayrıntılı tahlil etme ve çözüm üretme zorunluluğu vardır. Toplumsal yaşama zarar veren durumlar konusunda yasal düzenlemeleri ve yaptırımları etkili,

gerçekçi ve uygulanabilir yapıya kavuşturmak gerekmektedir. En önemlisi de çözümün ve çarenin milletin özünde olduğuna inanılması, cesur ve kararlı olunmalıdır.

Tarihi gerçekler, Anadolu'da ve yabın coğrafyada tesadüfen yaşamının mümkün olmadığını; tedbirli ve uyanık olunması gerektiğini göstermektedir. Eğer Türk toplumu adaleti, çalışmayı, yardımlaşmayı, iyiliği, memleket sevgisini tavsiye eden kendi zengin değerlerine ve kültürüne sahip çıkarak, "Bize bir şey olmaz" yaklaşımını bırakarak daha tedbirli, araştırmacı, sorgulayıcı, aktif olursa; insanlar da tek tek sorunlarını çözmeye kişisel gayretini, cesaretini ve sorumluluğunu ön plana çıkararak çalışırsa, ülkesi ve millet daha güçlü ve istikrarlı olacak; sorunlarını daha kolay ve hızlı çözecektir. Olay olduktan sonra çözüm arama yerine, çözümünü başkalarından bekleme yerine, olacakları önceden sezmek, önleyici tedbir almak, yaşanabilecek olumsuzluklara karşı hazırlıklı olmak, sorunları çözmeye aktif ve kararlı olmak bir toplum ve insan için beklenen normal bir davranıştır. Aksi takdirde, sorunlarının kaynağı olarak başkalarını görmeye; tedbir almamaya, çözüm üretmemeye, pasif ve savunmada kalmaya, sorun yumakları ile yaşamaya devam edecektir.

Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayıp, Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduğu günden beri de, çeşitli vesilelerle dillendirilen "Batılılaşma" esasen bir yabancılaşma hareketidir. Esasen Türkiye Cumhuriyeti Devletimizin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk de "Muasır Medeniyet Seviyesi" derken Batıyı kastetmemiş; genel olarak insani değerlere saygılı; adaleti, huzuru ve barışı önceleyen; insanlığın ortak zenginliği son kültürel birikim ile müspet ilim ve teknoloji seviyesini hedef göstermiştir.

Adaleti, huzuru ve barışı önceleyen sistemin nasıl olduğunu Türk Milleti defalarca dünyaya göstermiş ve bunu somut olarak yaşatmıştır. Türk dehasının en büyük eserlerinden biri olan Osmanlı Devleti de adalet temelinde kurulmuş ve üç kıtaya 600 yıl nefes aldırılmış ve huzur getirmiştir. Osmanlı'nın terk etmek zorunda kaldığı Ortadoğu'ya ve Kuzey Afrika'ya bir daha huzur gelmemiş; Balkanlar da yakın zamana kadar çatışmalara ve katliamlara sahne olmuştur.

Türk toplumu, yabancılaşma tuzaklarından kurtulup özüne dönmeye başlayınca; Türkiye Cumhuriyeti Devleti de barışçıl tutumu, köklü devlet geleneği, zengin kültürel birikimi; yetişmiş, inançlı-bilinçli insan gücü ve güçlü ekonomisi ile bölgesinde ve dünyada yeni bir toplum ve yönetim model olarak ortaya çıkmaktadır. Ne yapılması gerektiği Türk tarihinde ve kültüründe gizlidir. Merhum Cemil Meriç'in (2016:108) ifadesi ile "Tarihimiz mührü sökülmemiş bir hazinedir" ve bütün coğrafyayı refaha ve huzura kavuşturacak kıymettedir...

KAYNAKÇA

- Ergun, Doğan. (1991). Türk Bireyi Kuramına Giriş. Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Güvenç, Bozkurt. (1991). İnsan ve Kültür. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Küçükömer, İdris. (2009). Batılılaşma ve Düzenin Yabancılaşması. Profil Yayıncılık, İstanbul.
- Meriç, Cemil. (2016). Bu Ülke. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Yaylagül, Levent. (2008). Kitle İletişim Kuramları. Dipnot Yayınları, Ankara.